

No klimata pārmaiņu izpratnes līdz rīcībai Vidzemē un Kurzemē

Pašvaldību 2026. gada ieceres, saistītas ar vides aizsardzību un dabas resursu ilgtspējīgu izmantošanu

Vides politika ietver ļoti plašu pasākumu kopumu, lai nodrošinātu iedzīvotājiem iespēju dzīvot tīrā un sakārtotā vidē, saglabājot vides kvalitāti un bioloģisko daudzveidību, nodrošinot dabas resursu ilgtspējīgu izmantošanu, kā arī sabiedrības līdzdalību lēmumu pieņemšanā un informētību par vides stāvokli. Tie ir uzdevumi, ko īsteno gan valsts institūcijas, gan pašvaldības un nevalstiskās organizācijas, sadarbojoties, iesaistoties dažādos Eiropas mēroga un vietējos projektos. Tiesa, ja aplūko pašvaldību budžetos plānotos izdevumus, rodas maldīgs priekšstats, ka vides aizsardzība nav prioritāte, jo tai tiek atvēlēta pavisam neliela daļa no kopējās summas – parasti nepilns procents no visiem izdevumiem. Taču faktiski šie jautājumi caurvij teju visas norises.

Šoreiz neliels ieskats Limbažu un arī Dienvidkurzemes novada 2026. gada plānos, gan turpinot iesāktos darbus, gan gatavojot projektu pieteikumus tālākai nākotnei.

Limbažu novadā vides aizsardzībai (kopā ar vēl dažām citām pozīcijām) šogad plānoti 183 981 eiro jeb 0,4% no budžeta izdevumiem. Savukārt Dienvidkurzemes novadā vides aizsardzībai no novada 2026. gada budžeta plāno izlietot 0,7% jeb 519 409 eiro. Līdzīga proporcija ir arī Latvijas valsts budžetā šim gadam – videi paredzēti 71,9 miljoni jeb 0,4% no visiem izdevumiem.

Rūpes par vidi ir arī katra iedzīvotāja atbildība

Limbažu novada domes priekšsēdētāja **Sigita UPMALE** piekrtī apgalvojumam, ka tieši vai netieši ar vides jautājumiem ir saistītas pat ļoti daudzas norises pašvaldības darbā, tāpēc nav iespējams strikti nodalīt, kas attiecināms uz vides jautājumiem un kas it kā ne. Viens no vienkāršākajiem piemēriem – teritorijas sakopšana, ceļu uzturēšana.

Pašvaldības vadītāja atgādina, ka novads ir ļoti bagāts ar ezeriem, upēm, tai skaitā krāšņo Salacu. Tāpat novadam ir gara piekrastes robeža ar Rīgas līci. – *Šobrīd sadarbībā ar Vidzemes plānošanas reģionu izstrādājam projektu par vides sakopšanu tieši jūras piekrastē, pludmales tīrību*, – vienu no iecerēm nosauc S. Upmale. Ir doma atjaunot bijušo Salacgrīvas glābšanas staciju, kur būtu dušas, tualetes, un šī ēka būtu mūsdienīga, ērti pieejama atpūtniekiem. Tāpat domāts uzstādīt skaitītājus, lai saprastu, cik daudz cilvēku apmeklē pludmales zonu, piekrasti. – *Precīzi jāizvērtē, kur un kādas mūsu piekrastē ir noejas uz jūru, kur infrastruktūra nav pietiekami sakārtota, lai pēc tam varam meklēt konkrē-*

tus risinājumus, – veicamo uzsver pašvaldības vadītāja.

Limbažos šopavasār pabeigs Lielēzera pludmales sakārtošanu – gan laipas, gan pārgērbsnās kabīnes. Arī vairāk gādājot par vides pieejamību cilvēkiem ar kustību traucējumiem. Lieli plāni saistās ar Dūņezera, lai samazinātu piesārņojumu, palielinātu zivju resursus, sakārtotu apkārtni.

– *Var teikt, ka gan Attīstības un projektu nodaļa, gan pašvaldības aģentūra LAUTA un novada publisko ūdeņu apsaimniekošanas nodaļa ALDA visu laiku strādā, gatavojot projektu pieteikumus, sekojot līdzi, kādās programmās un fondos tiek izsludināta pieteikšanās, kas varētu novadam būt ieguvums. Tāpat iespēju izvērtēšanā, projektu sagatavošanā iesaistās vēl citas mūsu institūcijas, nodaļas. Tas ir kopdarbs. Ļoti svarīga ir sadarbība ar nevalstisko sektoru – biedrībām, organizācijām, ar kurām mūs vieno kopīgi mērķi – saudzēt vidi, sakārtot apkārtni, kurā visi dzīvojam.* Pašvaldības vadītāja uzsver, ka arī katra iedzīvotāja atbildība ir rūpes par kārtību un tīrību. Dabā ejot, vienmēr jāatceras aicinājums – ko atnesi, to aiznes!

No invazīvo sugu apkarošanas līdz energoefektivitātes uzlabošanai

Limbažu novada domes Attīstības un projektu nodaļas vides inženiere **Iveta UMULE**, taujāta par 2026. gada iecerēm, saistītām ar vides jautājumiem, vispirms nosauc dažus no darbiem, kam pašvaldība atvēl līdzekļus no saņemtā dabas resursu nodokļa. Pērn finansējums piešķirts pasākumiem, lai mazinātu Spānijas kailgliemežu izplatību gan Limbažu, gan Salacgrīvas apvienības teritorijā. Tika sagādāti konteineri, arī vielas gliemežu iznīcināšanai.

– *Kaut savā ziņā tā ir cīņa ar vēdzirnāvē, iesāktais jāturpina. Arī šajā gadā paredzēti pasākumi, lai viņus apkarotu*, – stāsta I. Umule un atgādina, ka tagad Spānijas kailgliemezis arī Latvijā iekļauts invazīvo sugu sarakstā. Tāpat turpināsies pasākumi, lai neizplatītos vēl viena invazīvā suga – Sosnovska latvānis. Arī šajā karā ir dažādi veidi, kā neļaut tai ieviesties.

Stāstot par nozīmīgākajiem ar vidi saistītajiem projektiem, kas iesākti iepriekš, bet šogad turpinās, I. Umule uzsver vairākus. Pirmkārt, projektu *Publiskās ārtelpas attīstība Limbažu pilsētas funkcionālajā teritorijā*, kas paredz Lielēzera pludmales sakārtošanu un šīs teritorijas attīstīšanu. To finansē Eiropas Reģionālās attīstības fonds. Protams, ir pašvaldības līdzfinansējums. Šogad šie darbi noslēgsies. Otrkārt, turpinās aktivitātes divos projektos – *NutriLoopWorks* un *RE-FRESH*, saistītos ar Limbažu Dūņezera, kas norisinās *Interreg* Igaunijas–Latvijas pārrobežu sadarbības programmā 2021.–2027. gadam un ilgs līdz 2028. gada februārim. To galvenais mērķis ir veicināt aprites ekonomiku, atjaunojot barības vielas un samazinot piesārņojumu.

Dūņezera piesārņojuma mazināšanai, arī aizaugšanas ierobežošanai izmantos gan īpašas bonas, gan filtrus. Pētnieciskajā procesā piedalās arī mūsu un kaimiņvalsts zinātnieki no Latvijas Biozinātņu un tehnoloģiju universitātes, Latvijas un Tartu Universitātes. Izstrādāts vēl viens projekts, saistīts ar Dūņezera un tā bioloģiskās daudzveidības veicināšanu. Tajā paredzēta arī takas iekārtošana gar Donaviņu, skatu torņa, pontonu laipas un makšķernieku atpūtas vietas izveidošana pie ezera. Saņemts Centrālās finanšu un līgumu aģentūras atzinums par projekta apstiprināšanu un tagad jāgatavojas noslēgt vienošanos par projekta īstenošanu.

I. Umule atgādina par *LIFE* programmu (tas ir Eiropas Komisijas finanšu instru-

ments vides un klimata jomā). Viens no ļoti vajadzīgiem uzdevumiem ir bijušās Staiceles papīrfabrikas aizsprosta jeb dambja palieku nojaukšana uz Salacas. Tas traucē zivju kustībai. Attīstības un projektu nodaļas vides inženiere atgādina, ka par šo problēmu *šķēpi lauza* jau kopš pagājušā gadsimta 90. gadiem – bijuši viedokļi, kas atbalstīja aizsprosta saglabāšanu, cerot uz ražotnes atjaunošanu, bet dabas draugi strikti prasīja dambi likvidēt. – *Šobrīd tas ir viens no uzstādījumiem visā Eiropas Savienībā – cik vien iespējams, mazināt šķēršļus uz upēm*, – uzsver I. Umule. Jau panākta vienošanās ar bijušās fabrikas ēkas īpašnieku, taču vēl jāveic ietekmes uz vidi novērtējums. Novadā ir vēl daži šķēršļi, kas upēs traucē zivju kustību. Tā ir Aģes hidroelektrostacija un aizsprosts uz Salacas pietekas Glāzupes.

Pašvaldība gatavojas arī startēt konkursā, lai pretendētu uz Emisijas kvotu izsolišanas instrumenta (EKII) atbalstu meliorācijas sistēmu sakārtošanai un uzlabošanai Limbažos, Salacgrīvā, Skultes pagastā. Līdztekus tam turpinās vairāki ar ēku siltināšanu un energoefektivitātes uzlabošanu saistīti projekti vai to sagatavošana. Liels izaicinājums būs Mūru ielas 17. nama siltināšana Limbažos. Šajā ēkā, kas celta padomju gados, atrodas gan Limbažu apvienības pārvalde un pagasta pakalpojumu sniegšanas centrs, gan pašvaldības policija. Ir iecere uzstādīt saules paneļus pansionāta *Pērle* ēkām gan Pociemā, gan Umurgā. Tāpat ir iecere vairākām pašvaldības ēkām novadā pielāgot apkures sistēmas. Tas būs inovatīvs risinājums – temperatūru regulēt, nevis pielāgojoties laikapstākļiem ārā, bet gan vadoties pēc iekšējās izmantošanas režīma. Piemēram, Viļķenes kultūras namā atrodas arī bibliotēka un pagasta pakalpojumu sniegšanas centrs. I. Umule precizē, ka katrai no iestādēm ir atšķirīgs darba laiks, kad tiek izmantotas telpas. Piemēram, kultūras namā aktīvākā rosība ir vakaros, kad pašdarbības kolektīviem ir mēģinājumi, arī brīvdienās, kad notiek dažādi pasākumi. Savukārt pagasta pakalpojumu sniegšanas centrs tad nestrādā. Atbilstoši arī apkures sistēma būtu jāpielāgo šim režīmam.

Attīstības un projektu nodaļas vides inženiere uzsver, ka ieceru ir ļoti daudz. Piemēram, ir doma piedalīties projektā, lai pētītu jūras piekrastes erozijas procesus un risinājumus tās ietekmes mazināšanai. – *Visu laiku sekojam līdzi, kādi konkursi un programmas tiek izsludināti, izvērtējot, kāds ir iespējamaais ieguvums, ja izdodas gūt atbalstu. Jābūt gatavībā*, – teic I. Umule.

Ingus EVERTOVSKA foto

Dienvidkurzemes novads – plaša teritorija, plaši vides izaicinājumi

Raksturojot Dienvidkurzemes novadu, kas ir teritoriāli lielākais Latvijā, jāuzsver tā dabas bagātība un arī izaicinājumi vides jomā. Novadam ir gara jūras piekraste, daudz ezeru un upju, kā arī īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, tostarp Papes dabas parks. Tas nozīmē, ka vides aizsardzība un ilgtspējīga apsaimniekošana ir viena no būtiskākajām pašvaldības darba prioritātēm.

Pašvaldības Uzņēmējdarbības un vides nodaļas vadītāja **Iļva JURKEVIČA** uzsver, ka daudzi ar vidi saistītie darbi vienlaikus aptver infrastruktūras attīstību un iedzīvotāju dzīves kvalitātes uzlabošanu. 2026. gadā būtiski uzdevumi saistīti ar meliorācijas sistēmu uzturēšanu, teritoriju sakārtošanu un vides piesārņojuma mazināšanu. Nozīmīgi ir ūdenssaimniecības projekti – tiek izstrādāti kanalizācijas notekūdeņu projekti Vainodē un Pāvilostā, plānota jaunu tīklu izbūve Krotē, kā arī sistēmu atjaunošana Gramzdas un Kazdangas pagastos. Šādi projekti ir būtiski, lai samazi-

nātu piesārņojuma riskus un uzlabotu vides kvalitāti ilgtermiņā. Liela uzmanība tiek pievērsta arī invazīvo sugu ierobežošanai. No 1. aprīļa novada teritorijā sāksies Sosnovska latvāņa ierobežošanas darbi, prioritāri apstrādājot visvairāk skartās teritorijas Durbes, Tadaikšu, Vecpils, Dunalkas, Grobiņas un Gaviezes pagastos. Šī invazīvā augu suga ir bīstama gan videi, gan cilvēku veselībai, tādēļ tās izplatības mazināšana ir būtiska sabiedrības drošībai. Vienlaikus pašvaldība izvērtē arī iespējas ierobežot citas invazīvās sugas, tostarp Spānijas kailgliemeža izplatību, ņemot vērā pieejamo finansējumu un efektīvākos risinājumus.

Attīstības un uzņēmējdarbības daļas vadītāja **Una RŽEPICKA**, stāstot par šī brīža aktualitātēm, uzsver, ka *zaļie* projekti ir plašs jēdziens. Ar to saprotam gan dabas aizsardzību, gan infrastruktūras sakārtošanu, labiekārtošanu. Daudzi it kā dažādu jomu jautājumi pārklājas, sasaistās cits ar citu.

Eiropas Jūrlietu, zivsaimniecības un akvakultūras fondā apstiprināts pašvaldības projekts *Soli tuvāk piekrastei*, kas gan nodrošinās vides pieejamību personām ar kustību traucējumiem, gan gādās par dabas aizsardzību. Ieceres īsteno divās vietās novada teritorijā. Bernātu dabas parkā, kur jau ir autostāvvietu koka laipas, tās papildinās, lai cilvēki ar kustību traucējumiem un ratīņkrēsli varētu vēl labāk un pilnvērtīgāk izmantot jau esošo infrastruktūru. – *Taču šī teritorija ir iekļauta īpaši aizsargājamo dabas teritoriju tīklā «Natura 2000»*, tāpēc jāņem vērā arī šis aspekts. Esošais objekts un tā paplašinājums palīdz un palīdzēs tūristu plūsmu fokusēt tā, lai pasargātu pārējo teritoriju. Otra vieta, kur tiks realizēts projekts, ir Pāvilosta. Kalna ielas galā, kur jau iepriekšējos gados pašvaldība labiekārtoja stāvlaukumu, tagad no tā vēl tiks pagarinātas koka laipas, lai tieši kā projekta nosaukumā teikts – būtu *soli tuvāk jūrai*. Laipas būs atbilstošā platumā un veidotas

tā, lai ērti pa tām varētu pārvietoties arī cilvēki ratīņkrēslos. Plānotos darbus, domājams, pabeigs līdz rudenim. U. Ržepicka ir gandarīta, ka tagad pilsētā paliks pavisam neliela daļa kāpu zonas, kas nav aprikota ar laipām. Tās vēl ir ieceres nākamajiem gadiem. Turklāt sakārtota infrastruktūra ir liels ieguldījums arī dabas aizsardzībā.

Sagatavoja Laila PAEGLE

Par projekta «No klimata pārmaiņu izpratnes līdz rīcībai Vidzemē un Kurzemē» saturu atbild projekta īstenotājs SIA «Izdevniecība Auseklis». Projekta Nr. EKII-9/14.